

NATIONAL HANDLINGSPLAN

Til fremme af danske interesser
i forhold til EU's Forsvarsfond

December 2019

Den rådgivende gruppe, der har udarbejdet den nationale handlingsplan, består af følgende medlemmer:

Myndigheder

- Forsvarsministeriet (formandskab)
- Erhvervsministeriet
- Uddannelses- og Forskningsministeriet
- Udenrigsministeriet
- Finansministeriet

Industrien

- Dansk Industri (FAD)
- Center for Defence, Space & Security (CenSec)
- Naval Team Denmark (NTD)
- Danske Maritime
- Ingeniørforeningen i Danmark (IDA)
- Dansk Metal/CO-Industri

Forskningsinstitutioner

- Aalborg Universitet
- Aarhus Universitet
- Danmarks Tekniske Universitet
- Københavns Universitet
- Syddansk Universitet

Forsvarsministeriet stiller sekretariat for den rådgivende gruppe.

Indhold

INDLEDNING	05
DEN EUROPÆISKE FORSVARSINDUSTRI	06
FORSVARSFONDEN	08
FORSVARSFONDEN OG DANMARK	15
DANSKE INTERESSER	18
TIDLIGERE IGANGSATTE INITIATIVER	20
NYE INITIATIVER	22
1. MILITÆRE KAPACITETSBEHOV	24
2. MATCHMAKING OG KONSORTIEDANNELSE	26
3. MEDFINANSIERING	28
4. INTERNATIONALT SAMARBEJDE	30
5. RÅDGIVNING OG OPLYSNING	32
OPFØLGNING OG RAPPORTERING	35

Indledning

Det europæiske forsvars- og sikkerhedspolitiske samarbejde fylder stadig mere i EU. Baggrunden for samarbejdet er et fornyet pres på Europa. Blandt andet har det forværrede fælleseuropæiske trusselsbillede aktualiseret et styrket sammenhold på forsvarsområdet. De overordnede danske sikkerheds- og udenrigspolitiske interesser tilsiger dansk engagement i udviklingen af EU's forsvars- og sikkerhedspolitiske profil inden for rammerne af forsvarsforbeholdet.

EU udgav sin Globale Strategi i 2016. I strategien er det europæiske industrielle samarbejde centralt placeret i udviklingen af et bredere europæisk forsvarssamarbejde. Målet er at fremme europæisk forsvarsindustri ved at understøtte alle led i kæden fra forskning til færdigudviklede militære kapaciteter. Den Europæiske Forsvarsfond (Forsvarsfonden) blev foreslået af EU-Kommissionen i 2018 for at støtte finansieringen af europæisk forskning i og udvikling af forsvarskapaciteter.

Oprettelsen af Forsvarsfonden har betydning for Danmark. Forsvarsfonden udgør en mulighed for, at Danmark kan indgå i tættere industrielt samarbejde med europæiske samarbejdspartnere inden for sikkerhed og forsvar. Med Forsvarsfonden får dansk forsvarsindustri og danske forskningsinstitutioner adgang til en ny, potentiel finansieringskilde, som stærke europæiske spillere også vil forsøge at udnytte.

For at fremme danske interesser i forhold til Forsvarsfonden blev der etableret en rådgivende gruppe i forlængelse af den daværende regerings Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Strategi 2019-2020. Gruppen har til formål at fremme danske forsvarspolitiske, kommercielle og forskningsmæssige interesser i forhold til Forsvarsfonden. Nærværende dokument udgør den rådgivende gruppes handlingsplan til varetagelse af disse interesser. Handlingsplanen er udviklet på tværs af danske myndigheder, industri og forskningsinstitutioner og udgør den indledende ramme for Danmarks samlede indsats i forhold til Forsvarsfonden i 2020-2021. Den rådgivende gruppe vil fungere som national koordinerende enhed for Danmarks interessevaretagelse i forhold til Forsvarsfonden, herunder for konsolidering af danske prioriteter.

Handlingsplanen indeholder væsentlige indsatsområder, som sætter rammen for den danske interessevaretagelse med henblik på at understøtte Danmarks udbytte af Forsvarsfonden. Forud for handlingsplanens tilblivelse har danske virksomheder, myndigheder og forskningsinstitutioner positioneret sig og iværksat indsatser for at kunne drage nytte af Forsvarsfonden. Handlingsplanen sigter derfor mod at støtte og koordinere igangværende indsatser samt igangsætte nye indsatser, der skal fremme danske interesser og sikre størst muligt hjemtag. Herudover skal handlingsplanen mere overordnet bidrage til at demonstrere synlig og engageret dansk deltagelse i og opbakning til at skabe forudsætningerne for et EU og et Europa, der i højere grad kan tage ansvar for egen sikkerhed. Indsatsen skal være med til at sende et signal til de øvrige EU-lande og EU's institutioner om, at dér, hvor Danmark kan være med, der er Danmark med fuldt på linje med andre EU-lande.

Danmarks udbytte af Forsvarsfonden er ikke givet. En række forhold vedrørende Forsvarsfonden er endnu uafklaret og slører muligheden for at opstille klare målsætninger for handlingsplanen. Disse forhold inkluderer udfaldet af forhandlingerne om Forsvarsfondens endelige størrelse, form og indhold samt alliancedannelser mellem lande og store spillere i den europæiske forsvarsindustri. Danmarks udbytte af Forsvarsfonden er dog ikke ude af vores hænder. Det fordrer udsyn og risikovillighed i forhold til at opsøge og skabe samarbejdsalliancer på tværs af lande, virksomheder og forskningsinstitutioner. Det er op til de enkelte aktører at realisere det potentiale, Forsvarsfonden medfører, med støtte fra danske myndigheder.

Arbejdet i Forsvarsfondens indledende testspor er fremskredet og europæiske myndigheder, forsvarsindustri og forskningsinstitutioner forbereder sig på Forsvarsfondens ankomst i 2021. Derfor er det afgørende, at handlingsplanens initiativer igangsættes snarest, så initiativerne kan støtte danske aktørers arbejde i Europa omkring udvikling af samarbejdsprojekter og konsortiedannelse under Forsvarsfonden.

Den europæiske forsvarsindustri

I globalt perspektiv er den europæiske forsvarsindustri af betydelig størrelse. Den beskæftiger omkring en halv million personer direkte og 1,2 millioner personer indirekte. Sammensætningen af den europæiske forsvarsindustri er præget af et antal større forsvarsvirksomheder samt omkring 2.500 små og mellemstore virksomheder (SMV'er). Seks europæiske virksomheder er blandt de tyve største (målt på omsætning) i den globale forsvarsindustri, som ellers er domineret af USA og til dels Rusland. Det gælder BAE Systems (#4), Airbus (#7), Thales (#8), Leonardo (#9), Rolls-Royce (#17) og Naval Group (#19)*. Den samlede årlige omsætning i EU's forsvarsindustri er på ca. 750 mia. kr., hvoraf den danske forsvarsindustri tegner sig for ca. 3,5 til 4 mia. kr.

Forsvarsindustrien er karakteriseret ved, at det er stater, der er de primære aftagere af forsvarsindustriens produkter. Landenes forsvarsindustrier er formet af nationale interesser fremfor markedskræfter i traditionel forstand. Europæiske lande med stor efterspørgsel, såsom Frankrig, Storbritannien og Tyskland, har typisk større nationale forsvarsvirksomheder. Det europæiske marked for forsvarsmateriel præges fortsat af manglende markedsintegration og er desuden karakteriseret ved nationalt forankrede udbud og forskningspuljer primært af hensyn til beskyttelse af national forsvarsindustri og sikkerhedsinteresser.

Atomium er et vartegn for Bruxelles - hjemby for EU's hovedkvarter. Konstruktionen blev skabt som et symbol på ingeniørkunstens potentiale.

* Oversigt fra "Europæisk forsvarsindustri samarbejde - i et strategisk lys", 2019 - Københavns Universitet, Center for Militære Studier.

Ifølge EU-Kommissionen resulterer dette i overlappende kapacitetsudviklingsprojekter, utilstrækkelig udnyttelse af stordriftsfordele i forhold til udvikling, produktion, drift og service af militære kapaciteter samt teknologiske huller og begrænset interoperabilitet som følge af de parallelle forsknings- og udviklingsprojekter. EU-Kommissionen vurderer, at det manglende samarbejde mellem medlemsstaterne medfører et spild på mellem 25 og 100 mia. euro årligt. EU-Kommissionen peger i denne sammenhæng på, at EU's forsvarsmarked er mere fragmenteret i forhold til USA's.

USA er generelt et vigtigt eksportmarked for den europæiske forsvarsindustri, og den europæiske forsvarsindustri er nært forbundet med den amerikanske forsvarsindustri. Mange europæiske

forsvarsvirksomheder er underleverandører til amerikanske forsvarsvirksomheder eller integreret i amerikanske værdikæder. EU-Kommissionen har en ambition om, at EU bliver i stand til at udvikle industrielle og forskningsmæssige kompetencer og produkter på forsvarsområdet, der er internationalt konkurrencedygtige. For EU-Kommissionen er det ligeledes en forudsætning for operationel uafhængighed, at der udvikles en øget forsvarsindustriel uafhængighed. Danmark støtter generelt ambitionen om, at EU mere selvstændigt skal kunne understøtte europæisk sikkerhed. Dette skal dog komplementere NATO og samtidig styrke transatlantisk sikkerhed. Dermed støtter Danmark også dialogen mellem USA og EU-Kommissionen om at finde en balance i spørgsmålene om operationel og industriel uafhængighed.

Forsvars- og sikkerhedsdirektivet samt undtagelser

Offentlige myndigheder i Danmark er underlagt udbudsreglerne, som sætter rammerne for, hvordan offentlige ordregivere skal købe ind. Hertil kommer, at en ordregiver altid skal overholde principperne om ligebehandling, gennemsigtighed, ikke-diskrimination og proportionalitet.

En række kontrakter inden for forsvars- og sikkerhedsområdet skal ikke følge udbudsloven, men i stedet vurderes efter reglerne i forsvars- og sikkerhedsdirektivet (direktiv 2009/81/EF).

Der eksisterer en række undtagelsesbestemmelser i forsvars- og sikkerhedsdirektivet, hvorefter anskaffelser kan undtages fra udbudspligten. Undtagelserne skal fortolkes indskrænkende. Inden for forsvarsområdet kan blandt andet følgende undtagelser anvendes:

- Kontrakter tildelt som led i et samarbejdsprogram baseret på forskning og udvikling, der gennemføres af mindst to medlemsstater i fællesskab med henblik på udvikling af et nyt produkt og, hvor det er relevant, de senere faser af alle eller dele af dette produkts livscyklus (jf. forsvars- og sikkerhedsdirektivets artikel 13, litra c)
- Government-to-Government aftaler indgået mellem to landes regeringer om fx militært udstyr (jf. forsvars- og sikkerhedsdirektivets artikel 13, litra f),
- Anskaffelser gennem NATO Support and Procurement Agency (NSPA) (jf. forsvars- og sikkerhedsdirektivets artikel 12),
- Direkte tildeling af en kontrakt (eksempelvis ved eneleverandørsituationer, jf. forsvars- og sikkerhedsdirektivets artikel 28),
- Foranstaltninger, herunder tildeling af kontrakter, hvor beskyttelse af væsentlige sikkerhedsinteresser ikke kan sikres ved mindre indgribende foranstaltninger (jf. TEUF artikel 346).

Forsvarsfonden

For at imødegå de europæiske udfordringer på forsvarsindustriområdet har EU-Kommissionen påtaget sig en rolle som katalysator for det europæiske forsvarsindustrielle samarbejde ved blandt andet at tage initiativ til oprettelse af Forsvarsfonden.

Forsvarsfonden vil således i perioden 2021-2027 udmønte støtte til finansiering af europæisk forskning i og udvikling af forsvarskapaciteter. Formålet er herunder at integrere forsvarsindustrien på tværs af Europa ved at skabe finansielle incitamenter, som fremmer fælles forsknings- og udviklingssamarbejde på forsvarsområdet. Forsvarsfonden sigter blandt andet mod at understøtte integrationen af små og mellemstore virksomheder (SMV'er) på det europæiske forsvarsmarked for herigennem at sikre øget konkurrence samt styrke innovationskapaciteten i den europæiske forsvarsindustri.

Forsvarsfonden vil bestå af to overordnede spor – et forskningsspor og et udviklingsspor. Inden for forskningssporet vil der blive udmøntet støtte til fælles innovative forskningsprojekter på forsvarsområdet, mens udviklingssporet vil udmønte støtte til udvikling af forsvarsmateriel.

EU-Kommissionen har foreslået et samlet budget for Forsvarsfonden på 13 mia. euro (11,5 mia. euro i 2018-priser), hvoraf hovedparten af fondens midler vil gå til udvikling af forsvarsmateriel. Fondens endelige budgetramme vil blive fastlagt som led i forhandlingerne om EU's flerårige finansielle ramme (MFF) for perioden 2021-2027.

Forsvarsfondens støtteområder er i skrivende stund ikke fastsat. Indholdet af støtteområderne vil blive fastlagt af EU-Kommissionen på baggrund af

EU-Kommissionen har øget fokus på EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Der er blevet søsat flere initiativer, hvoraf Forsvarsfonden er central for samarbejdet på forsvarsindustriområdet.

medlemsstaternes efterspørgsel på forsvarsteknologier og -produkter. Programmeringen vil ske inden for de overordnede rammer af den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (CSDP) og vil særligt tage højde for prioriteterne fastlagt i Det Europæiske Forsvarsagenturs (EDA) kapabilitetsudviklingsplan (CDP). Fastsættelsen af prioriteterne i CDP er en iterativ proces, som baseres på de årlige gennemgange af medlemsstaternes forsvarskapabiliteter (CARD). CDP bidrager også til at definere de projekter, som gennemføres i regi af det permanente strukturerede samarbejde (PESCO).

Forsvarsfonden er ikke omfattet af Danmarks forsvarsforbehold, og Danmark - såvel myndigheder som private aktører - deltager derfor på lige fod med

andre EU-medlemslande. Det skyldes, at Forsvarsfonden er fremsat med hjemmel i EU-traktatens afsnit om "Industri" og "Forskning, teknologisk udvikling og rummet" (EU-traktatens (TEUF) artikel 173, 182, 183 og 188). Forsvarsforbeholdet kan dog virke begrænsende på dansk interessevaretagelse i forhold til Forsvarsfondens overordnede prioriteter.

Forsvarsfonden stræber efter, at fondsmidlerne tilkommer konsortier i medlemsstater, og at produkterne af fondens tildelinger gavner EU og dens medlemsstater. Til dette formål findes der en række bestemmelser, der fokuserer støttetildelingen og forankrer ejendomsretten hos aktører i EU's medlemsstater.

Forsvarssamarbejdet i EU

- **Fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (CSDP)**

Den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik er en del af EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (CFSP). Den udgør det centrale værktøj for EU's militære og civile engagement ift. fredsbevarende missioner, konfliktforebyggelse samt styrkelse af internationale sikkerhed. Danmark deltager som følge af forsvarsforbeholdet ikke i afgørelser eller aktioner, der har indvirkning på forsvarsområdet, og bidrager derfor heller ikke til EU's militære operationer.

- **Det Europæiske Forsvarsagentur (EDA)**

Det Europæiske Forsvarsagentur støtter udviklingen af EU medlemslandes forsvarssamarbejde på en række områder med henblik på at underbygge den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik, herunder særligt kapabilitetsudvikling. Det understøttende arbejde vedrører bl.a. CDP, PESCO, CARD, hvor prioriteterne for kapabilitetsudvikling tænkes ind i støtteområder under Forsvarsfonden. Danmark er ikke medlem af agenturet, men deltager i arbejdet med initiativer, der vedrører bredere EU-politikker såsom industri-, forsknings- og transportpolitik, hvor Danmark deltager fuldt ud og bidrager med finansiering over EU-budgettet.

- **Det permanent strukturerede samarbejde (PESCO)**

Det permanent strukturerede samarbejde understøtter den fælles planlægning, udvikling og investering i kapabilitetsprojekter. Danske myndigheder kan ikke deltage i PESCO, idet samarbejdet er omfattet af det danske forbehold. Danske virksomheder kan som udgangspunkt bidrage til PESCO-projekter, da private aktører ikke er omfattet af forsvarsforbeholdet.

- **Kapabilitetsudviklingsplanen (CDP)**

Kapabilitetsudviklingsplanen identificerer prioriteterne for EU's kapabilitetsudvikling. Danske myndigheder deltager ikke i CDP, idet samarbejdet foregår i regi af EDA.

- **Den årlige forsvarsevaluering (CARD)**

Den årlige forsvarsevaluering udgør den årlige gennemgang af staternes forsvarsudgifter, nationale investeringer og forskningsindsatsen. Formålet med gennemgangen er at skabe overblik og strømline kapabilitetsudviklingen på europæisk plan. Danske myndigheder deltager ikke i CARD.

Fondens midler konkurrenceudsættes i udgangspunktet ved indkaldelse af projektforslag. Med henblik på at fremme grænseoverskridende samarbejde kræves det, at støtteberettigede enheder danner et konsortium med mindst tre deltagere, der er etableret i mindst tre medlemsstater/associerede lande.

Støtten er i udgangspunktet forbeholdt virksomheder og forskningsinstitutioner, som er etableret og har ledelsesstruktur i EU eller et associeret land, og som ikke kontrolleres af et ikke-associeret tredjeland eller en enhed herfra.

De enkelte projektforslag vurderes på baggrund af seks tildelingskriterier:

- Bidrag til topkvalitet eller disruptivt potentiale på forsvarsområdet
- Bidrag til innovation og teknologisk udvikling
- Bidrag til den europæiske forsvarsindustri konkurrenceevne
- Bidrag til handlefriheden i den europæiske forsvarsindustri og til Unionens sikkerheds- og forsvarsinteresser
- Bidrag til nyt grænseoverskridende samarbejde, herunder især for små- og mellemstore virksomheder samt mid-caps
- Kvalitet og effektivitet i udførelsen af det givne projekt

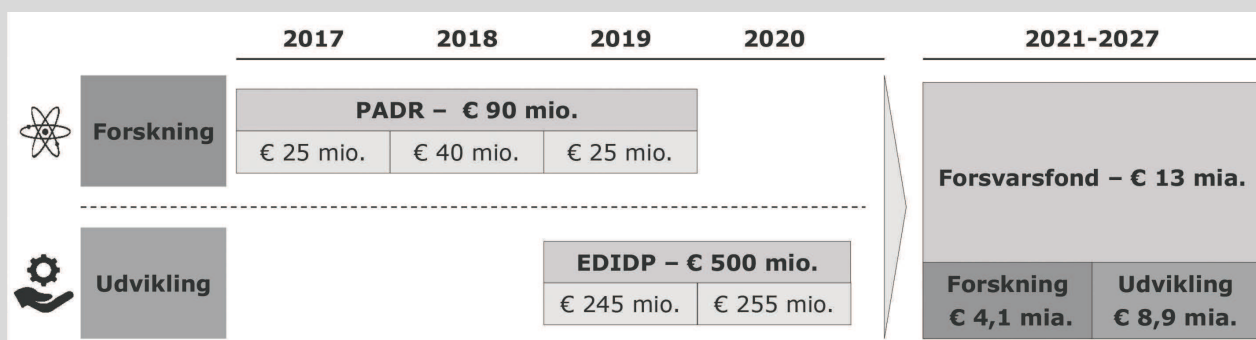
Tidslinje for testprogrammerne og Forsvarsfonden

Forsvarsfonden videreføres på baggrund af erfaringerne fra to forudgående test-programmer – forskningsprogrammet 'Preparatory Action for Defence Research' (PADR) og kapabilitetsprogrammet, 'European Defence Industrial Development Programme' (EDIDP).

Forskningsprogrammet (PADR) bliver udmøntet i perioden 2017-2019 og har til formål at støtte fælles innovative forskningsprojekter på forsvarsområdet med midler fra EU's fællesbudget. Programmets budgetramme lyder samlet på 90 mio. euro.

Kapabilitetsprogrammet (EDIDP) løber i perioden 2019-2020 og har til formål at støtte udvikling og anskaffelse af forsvarsmateriel med midler fra EU's fællesbudget. Programmets samlede budget udgør 500 mio. euro.

Forsvarsfonden implementeres fra 2021 på baggrund af testprogrammerne PADR og EDIDP i perioden 2017-2020*

* Beløbsstørrelserne er EU-Kommissionens forslag til budget for Forsvarsfonden.

Selve bedømmelsen af forslag foretages af Kommissionen bistået af uafhængige nationale eksperter, og midler fra fonden udmøntes efter finansforordningen i form af tilskud, priser (præmier) og udbud.

Enheder, der er etableret i EU eller et associeret land, men som kontrolleres af et tredjeland eller en enhed herfra, kan opnå støtte, såfremt en række sikkerhedsmæssige krav opfyldes. Støtteberettigede enheder må i udgangspunktet kun benytte sig af underleverandører, infrastruktur, faciliteter m.m., som er hjemmehørende i EU eller i associerede lande. Dispensation kan gives, hvis det skønnes nødvendigt for gennemførelsen af et projekt, og hvis det ikke er i strid mod Unionens og medlemmernes sikkerheds- og forsvarsmæssige interesser.

Kommissionen får ikke ejerskab over de frembragte resultater af støttede projekter. Kommissionen skal dog underrettes om enhver overførsel af ejerskab, for eksempel ved licensaftaler til tredjelande, idet sådanne overførsler ikke må stride mod Forsvarsfondens formål samt Unionens og dens medlemsstaters forsvars- og sikkerhedsinteresser.

Forskning: Kommissionen har foreslået at afsætte 4,1 mia. euro (3,6 mia. euro i 2018-priser) eller ca. 30 % af fonden til forsvarsforskning. EU's medfinansieringsrate er som udgangspunkt 100 % af forskningsprojekternes omkostninger.

Ejerskabet forankres hos de støttemodtagere, der har skabt resultaterne, mens nationale myndigheder i medlemsstater og associerede lande har royaltiefri adgangsret til særberetninger om et givent projekt. Kommissionen har ligeledes royaltiefri adgangsret til at bruge resultaterne til forberedelse og gennemførelse af politikker på området, hvis der er tale om et ikke-kommercielt og ikke-konkurrencemæssigt sigte.

Udvikling: Kommissionen har foreslået at afsætte 8,9 mia. euro (7,8 mia. euro i 2018-priser) eller ca. 70 % af fondens midler til udvikling af forsvarsprodukter. Fondens medfinansieringssats er op til 100 % af udviklingsprojekternes omkostninger, dog i udgangspunktet højst 80 % til test, kvalificering og certificering og 20 % til prototyper.

Finansieringssatserne kan dog øges i fire tilfælde, hvor projekterne særligt understøtter Forsvarsfondens formål:

- Bonus på 10 procentpoint ekstra finansiering, hvis projekterne er udviklet i regi af PESCO
- Bonus på 5 procentpoint ekstra finansiering, hvis projektkonsortiet inddrager minimum 10 % ikke-grænseoverskridende SMV-deltagelse (dvs. hvor SMV'erne er etableret i samme lande som de deltagende større virksomheder i konsortiet)
- Bonus svarende til to gange SMV-deltagelsen i projektkonsortiet (dog max. 35 procentpoint), hvis SMV-deltagelsen udgør minimum 10 % og er grænseoverskridende (dvs. hvor SMV'erne ikke er etableret i samme lande som de deltagende større virksomheder i konsortiet)
- Bonus på 10 procentpoint ekstra finansiering, hvis projektkonsortiet inddrager minimum 15 % mid-cap deltagelse

Den samlede bonus kan maksimalt udgøre 35 procentpoints ekstra finansiering, og EU's samlede medfinansieringssats kan ikke overstige 100 % af projektomkostningerne. I praksis betyder det, at test-, kvalificerings- og certificeringsprojekter kan opnå en samlet EU medfinansieringssats på 100 %, hvis projekterne opfylder bonuskriterier resulterende i minimum 20 procentpoint ekstra finansiering. Prototypeprojekter kan tilsvarende højst opnå en medfinansieringssats på 55 %.

Konsortier skal desuden kunne påvise, at omkostninger, der ikke dækkes af EU, kan finansieres ved andre kilder, for eksempel konsortiers egenfinansiering eller medfinansiering fra medlemsstater. Herudover gælder, at konsortiet skal dokumentere, at mindst to medlemsstater har til hensigt at anskaffe det udviklede produkt eller anvende teknologien på koordineret vis. En given hensigtserklæring forpligter dog ikke til indkøb. Endelig skal konsortiet i visse tilfælde dokumentere, at projektet baserer sig på fælles tekniske specifikationer aftalt blandt de medlemslande, som medfinansierer projektet eller som har til hensigt at anskaffe eller anvende det udviklede i fællesskab.

Forsvarsfondens medfinansieringsrater for forskning og udvikling

	Forsknings- og udviklingstype	Basisfinansiering – øvre grænse	Samlet EU-finansiering – øvre grænse
Forskning	Alle typer forskning	100%	100% (bonus ikke mulig)
Udvikling	Studier	100%	100%
	Design	100%	100%
	Prototype	20%	55% (heraf 35 procentpoint bonus)
	Test, kvalificering og certificering	80%	100% (heraf 20 procentpoint bonus)
	Livscyklus efficiens*	100%	100%

Forskningssporet indbefatter de teknologiske modenhedsniveauer 1 til 5, mens udviklingssporet indbefatter de teknologiske modenhedsniveauer 6 til 9. Teknologisk modenhedsniveau (Technological Readiness Level) er en målestok udviklet til at bedømme en teknologisk modenhed. På en skala fra 1 til 9 svarer TRL 1 til grundforskning, TRL 2-4 til anvendt forskning, TRL 5-6 til anvendt forskning/udvikling i et industrielt miljø, TRL 7-8 til demonstration, kvalifikation/test og certificering og TRL 9 til endelig produktion og markedsføring af et nyt produkt.

* Udvikling af teknologier eller aktiver, der øger effektiviteten gennem forsvarsprodukters og -teknologiers livscyklus.

Øvrige EU-finansierings-instrumenter

Udover EU's Forsvarsfond, har EU i de senere år haft en række andre indsatser og finansierings-instrumenter som i varierende grad er åbnet mod forsvars- og sikkerhedsområdet, og som kan være relevante for danske forskningsinstitutioner og virksomheder, herunder Security-programmet under Horizon2020, Struktur- og investeringsfonden (ESIF), COSME-programmet for klynger og SMV'er, den Europæiske Investeringsbank (EIB), mv.

Forordningen for Forsvarsfonden er fortsat under forhandling, hvorfor der i skrivende stund stadig er to uafklarede forhold omkring fondens endelige struktur.

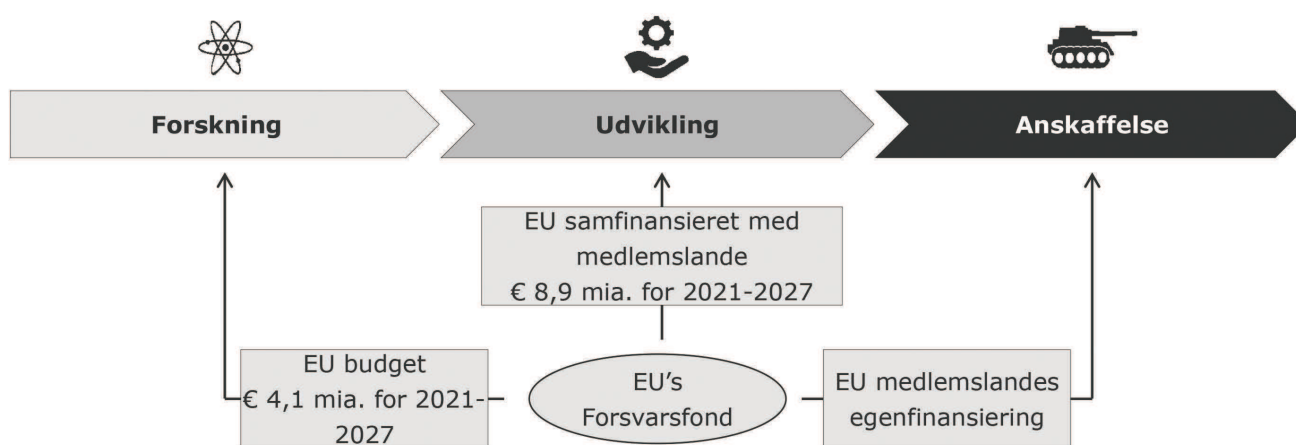
For det første, skal Forsvarsfondens endelige budgetramme fastlægges som led i de overordnede forhandlinger om EU's flerårige finansielle ramme (MFF) for perioden 2021-2027. Kommissionens forslag om at allokere 13 mia. euro til Forsvarsfonden skal desuden ses i lyset af, at Kommissionen på tværs af budgetkategorier har fremført et ønske om ikke-finansierede udgiftsstigninger på samlet over 100 mia. euro.

For det andet, er forholdene for associerede lande og enheder endnu ikke afklaret. Det er endnu ikke endelig aftalt, hvilke lande, der kan associeres, og dermed hvilke associerede landes forskningsinstitutioner og virksomheder, der kan deltage under Forsvarsfonden.

Betingelserne for tredjelande og tredjelands virksomheders deltagelse er færdigforhandlet, men også her er der ikke fuld klarhed over, hvilken rolle tredjelande og enheder fra tredjelande kommer til at spille i Kommissionens praktiske udmøntning af forsvarsfonden. I lyset af den tætte relation til den amerikanske forsvarsindustri er dette spørgsmål centralt for danske virksomheders muligheder for at drage nytte af deres gode relationer til amerikansk forsvarsindustri og overordnet set EU's relation til USA.

Derudover er der risiko for, at forskelligartede eksportregler i EU kan udgøre en hæmsko for virksomhedernes fulde udnyttelse af Forsvarsfonden. Den manglende ensartethed på eksportregelområdet er en potentiel hindring for, at Forsvarsfondens potentiale indfries for danske virksomheder, idet det kan hæmme eksport internt i EU og eksternt til tredjelande. Herudover medvirker forskelligartede eksportregler til at pålægge virksomheder administrative byrder og udgør en eksportbarriere, der kan forhindre deltagelse i konsortier.

Forsvarsfonden vil understøtte alle led i kæden fra forskning til færdigudviklede militære kapaciteter

* Beløbsstørrelserne er EU-Kommissionens forslag til budget for Forsvarsfonden.

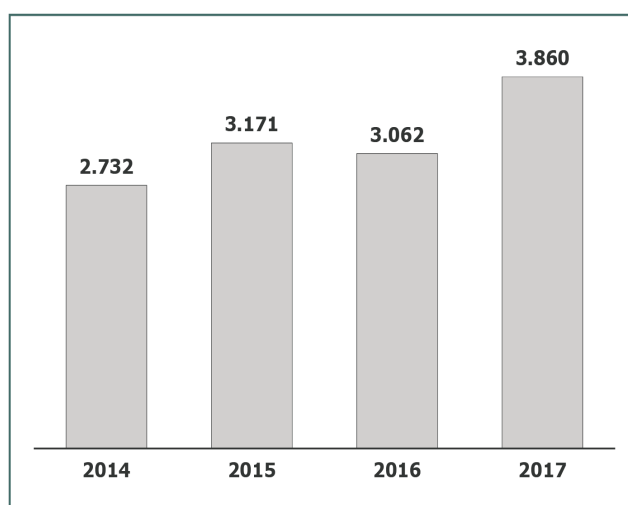
Forsvarsfonden og Danmark

Oprettelsen af Forsvarsfonden har betydning for Danmark. Der er et betydeligt potentiale forbundet med dansk engagement i Forsvarsfonden. Politisk såvel som økonomisk, og generelt ventes Forsvarsfonden at styrke det europæiske samarbejde. Dermed giver det god mening, at Danmark støtter oprettelsen af Forsvarsfonden. Samtidig må Danmark positionere sig i forhold til den nye virkelighed, som Forsvarsfonden forventes at bidrage til.

Danmarks forsvarsindustri er lille i europæisk målestok. Dansk forsvarsindustri omsætter for ca. 3,5 til 4 mia. kr. årligt. I forhold til den europæiske omsætning på ca. 750 mia. kr. årligt svarer Danmarks andel dermed til ca. 0,5 %. Den danske forsvarsindustri afsætter størstedelen af dens produkter og ydelser på udenlandske markeder. 80 % af omsætningen er eksport; 40 % af eksporten afsættes på det amerikanske marked, 40 % af eksporten afsættes på det europæiske marked og de sidste 20 % af eksporten afsættes på øvrige markeder. Sammensætningen af den danske forsvarsindustri præges af små og mellemstore virksomheder, med enkelte større spillere, som stadig er små i europæisk målestok. Mere end 80 % af danske forsvarsvirksomheder omsætter for mindre end 50 mio. kr. om året. Alt efter opgørelse findes der mellem 100 og 200 danske forsvarsvirksomheder. Danmark er førende inden for enkelte forsvarsindustrielle områder, herunder radar- og sensortechnologier, og skibs- og værftsdesign. Danske forsvarsvirksomheder er i vidt omfang underleverandører til større amerikanske og europæiske forsvarsvirksomheder.

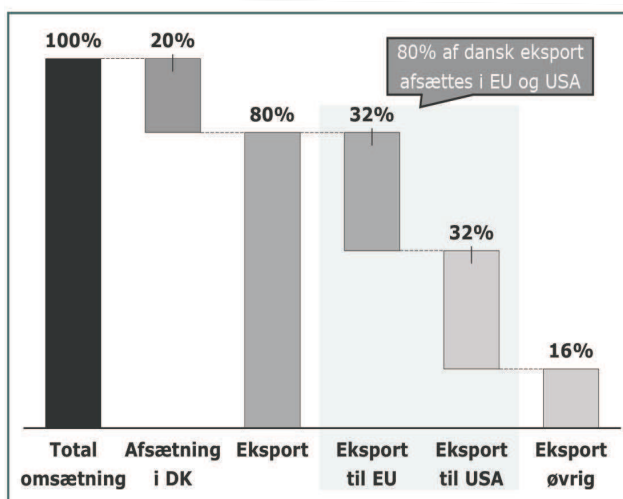
Det europæiske marked er vigtigt for dansk forsvarsindustri, eftersom 40 % af Danmarks forsvarsindustrielle eksport afsættes i Europa. I lyset af de seneste års tiltagende fokus på forsvarsområdet i EU, vil det europæiske marked forventeligt komme til at fylde mere i fremtiden. Det danske forsvar har i mange år gennemført et større antal anskaffelser fra europæisk forsvarsindustri.

Omsætningen for dansk forsvarsindustri i millioner kroner fra 2014 - 2017

Kilde: FAD

80% af dansk forsvarsindustris omsætning skabes gennem eksport

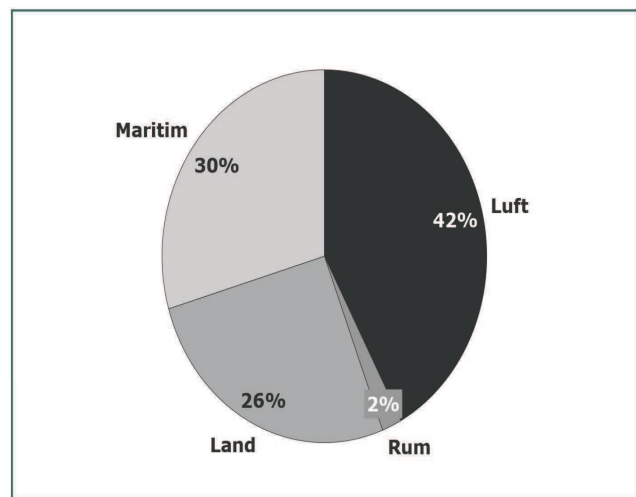

Kilde: FAD

Danmark har, i tillæg til den klassiske forsvarsindustri, en rumindustri med en årlig omsætning på ca. 4 mia., der potentielt kan spille en større rolle på forsvarsområdet i Europa fremover. Det skal ses i lyset af, at arbejdsprogrammerne forventes at udmønte midler inden for rumområdet, og at det er en prioritet for den indkommende EU-Kommission at skabe større synergi mellem EU's rum- og forsvarsindustrier.

De europæiske leverandører har i mange sammenhænge samarbejdet med dansk forsvarsindustri, hvilket giver dansk forsvarsindustri et afsæt for at indgå i udviklingsprojekter under Forsvarsfonden. På den ene side udgør Forsvarsfonden en mulighed for den eksportorienterede danske forsvarsindustri til at positionere sig stærkere på det europæiske marked samt i europæiske leverandørkæder. Forsvarsfondens bonusordninger til konsortier tilskynder inddragelse af selskaber med mellemstor kapitaliseringsgrad (midcaps) og SMV'er. Det kan tilskynde større selskaber til at medtage danske virksomheder i konsortier. På den anden side kan sammensætningen af dansk forsvarsindustri også være en udfordring i forhold til at få udbytte af Forsvarsfonden. Europæiske lande med en stor forsvarsindustri og store forsvarsvirksomheder kan komme til at få uforholdsmæssig stor gavn af Forsvarsfonden i forhold til lande som Danmark, idet konsortier ofte drives af store forsvarsvirksomheder på grund af erfaring, ressourcer samt den meget tætte relation, der er i mange store lande mellem forsvar og forsvarsindustri. Dette vil især være tilfældet, hvis fonden i overvejende grad programmeres i retningen af at prioritere større projekter, hvor større virksomheder kan præge sigtet for fondsansøgninger og organiseringen af konsortier på bekostning af små virksomheder og mindre landes interesser. Givet knapheden på store virksomheder og det høje antal små virksomheder på det europæiske forsvarsindustrielle marked, kan de store virksomheders forhandlingssituation være gunstig i forhold til at spille små virksomheder ud mod hinanden i forhandlinger om konsortiedannelser til større projekter. Således er det i dansk interesse, at fondens arbejdsprogrammer muliggør mindre projekter, f.eks. om udvikling af teknologier, systemer og delsystemer, som vil kunne integreres til andre systemer, herunder i en vifte af større platforme.

Omsætning for dansk forsvarsindustri fordelt på domæneområderne luft, rum, land og maritim - 2017

Kilde: FAD

Inden for Forsvarsministeriets område foregår der i dag en begrænset militærteknologisk forsknings- og udviklingsindsats. Det er blandt andet et resultat af, at Danmark fortrinsvis køber 'hyldevarer' og i mindre grad fokuserer på udviklingsprojekter med inddragelse af virksomheder. Flere danske forskningsinstitutioner har etableret forskningsenheder, som er internationalt konkurrencedygtige inden for forsvars- og sikkerhedspolitisk forskning. Inden for det militærteknologiske område er der generelt ikke sket en tilsvarende styrkelse af danske forskningsenheder.

I lyset af Danmarks generelt begrænsede forsvarsrelaterede og militærteknologiske forsknings- og udviklingsindsats, står Danmark som udgangspunkt ikke stærkt til at drive konsortier under Forsvarsfondens forskningsmæssige arbejdsprogrammer og sikre hjemtag til forskningsinstitutioner, sammenlignet med andre europæiske lande. Med Forsvarsfonden kan danske forskningsinstitutioner og det danske forsvar imidlertid få lettere adgang til viden på det militærteknologiske område, idet medlemsstater og associerede lande får royaltyfri adgangsret til særberetninger om forskningsprojekter. Forsvarsfonden sætter herudover særligt fokus på SMV'er, der arbejder i feltet mellem forskning og udvikling – et felt, som flere danske virksomheder allerede befinder sig i.

Danmark er desuden transatlantisk indstillet politisk, strategisk og industrielt. USA er det vigtigste nationale marked for Danmarks forsvarsindustri, og Danmarks forhold til USA på forsvarsindustriområdet er godt industrielt og politisk. En stor del af de danske forsvarsvirksomheder indgår som underleverandører i amerikanske værdikæder for produktion og der foregår værdifuld udveksling af viden og kompetencer gennem disse værdikæder.

Danmark har også klare forsvarspolitiske og operative interesser i det tætte forhold til USA. Danmark har samarbejdet med USA i militære operationer i snart to årtier og større danske forsvarsinvesteringer retter sig derfor også mod USA, hvor Danmark eksempelvis deltager i det amerikansk-ledede F-35 Kampflyprogram. På baggrund af dette vil Danmark understøtte Forsvarsfonden og det øvrige EU-engagement og samtidig arbejde for at fremme det industrielle samarbejde mellem Danmark og USA.

Danmark og testprogrammerne

Danske virksomheder og forskningsinstitutioner har været engageret i tre PADR-konsortier for 2019 arbejdsprogrammet. Under 2019 arbejdsprogrammet for udviklingsvinduet, EDIDP, har EU-Kommissionen modtaget i alt 40 konsortiers projektansøgninger, hvoraf 12 danske virksomheder deltager i ni af konsortierne. Tre konsortier har dansk ledelse. Konsortierne dækker seks af de ni udgivne projektkategorier.

Dansk militærhelikopter Fennec AS 550, udviklet af Airbus Helicopters.

Danske interesser

Til trods for at Forsvarsfonden vil bestå af to separate spor for udvikling og forskning, forventes det ikke, at der vil være vandtætte skotter mellem sporene. Der vil forventeligt være sammenhæng og overlap mellem sporene og mellem de enkelte faser i udviklingssporet. Dermed ventes projekter under Forsvarsfonden at have både forsknings- og udviklingselementer i sig og en dansk indsats for interessevaretagelse fordrer derfor styrket nationalt samarbejde på tværs af sektorer. Der er behov for nye partnerskaber, der er i stand til at samtænke militær forskning og udvikling med civile, militære, politiske og økonomiske hensyn. En generel forudsætning for dansk udbytte fra Forsvarsfonden er derfor, at samarbejdet mellem myndigheder, industrien og forskningsinstitutioner styrkes.

Formålet med nærværende handlingsplan er at sikre en koordineret dansk indsats gennem udviklingen af

initiativer for dansk interessevaretagelse i forhold til Forsvarsfonden. Målbilledet for initiativerne er at sikre størst muligt dansk økonomisk hjemtag samt fremme øvrige danske forsvarspolitiske, kommercielle og forskningsmæssige interesser. Det økonomiske hjemtag består henholdsvis af direkte økonomisk hjemtag, i form af støttemidler modtaget fra Forsvarsfonden, samt indirekte økonomisk udbytte i form af den økonomiske merværdi, som deltagelsen i et konsortium kan bringe.

Indsatsområderne består dels af tidligere igangsatte initiativer, der søger at præge rammesætningen af testprogrammerne og Forsvarsfonden, så de flugter med danske interesser og øger muligheden for hjemtag, og dels af kommende initiativer, der skal sikre hjemtag og fremme danske interesser.

Dansk fregat af Iver Huitfeldt-klassen.

Forsvarspolitiske interesser

Forsvarsfonden skal muliggøre relevant, omkostningseffektiv og fleksibel materielanskaffelse af høj kvalitet for dansk forsvar. Forsvarsfondens arbejdsprogrammer skal understøtte danske militærteknologiske prioriteter og Danmark skal kunne præge Forsvarsfondens fremadrettede sigte. Forsvarsfonden skal komplementere dansk samarbejde i NATO og NORDEFCO (det nordiske forsvarssamarbejde) og undgå, at der forekommer unødigt duplikering af indsatser. Forsvarsfonden bør inkludere muligheden for at tredjelandsaktører, på baggrund af individuelle sikkerhedsvurderinger, kan deltage i konsortier på sikre og rimelige vilkår. Oprettelsen af Forsvarsfonden udgør en mulighed for, at Danmark engagerer sig i EU's sikkerheds- og forsvarpolitiske samarbejde og demonstrerer synlig opbakning hertil inden for rammerne af forsvarsforbeholdet.

Kommercielle interesser

Danmark arbejder for, at Forsvarsfonden skal fremme markedsintegration og øget konkurrence på det europæiske marked. Dette vil gavne dansk industri i form af bedre adgang til de europæiske leverandørkæder og har strategisk merværdi. Det er sigtet, at danske virksomheder bliver integreret i udvikling, produktion og vedligehold af det forsvarsmateriel, som Forsvarsfonden støtter, og som det er hensigten, at medlemslandene skal anskaffe og bruge i fremtiden. Virksomhedernes deltagelse har dermed potentialet til at åbne for betydelige afledte forretningsmuligheder. Danske interesser rækker dog ud over de kommercielle interesser i hjemtag og afledte forretningsmuligheder, idet industriens positionering i europæiske leverandørkæder også kan bidrage til beskyttelsen af væsentlige danske sikkerhedsinteresser. Arbejdet med at fremme danske interesser i relation til forsvarsfonden ligger dermed i forlængelse af den nationale forsvarsindustrielle strategi, der fastslår, at det er en væsentlig dansk sikkerhedsinteresse, at Danmark har en konkurrencedygtig dansk forsvarsindustri, der kan indgå i internationale værdikæder og levere materiel af høj kvalitet til forsvaret og Danmarks allierede. Derudover arbejdes der for, at arbejdsprogrammerne tilrettelægges på en måde, som understøtter øget involvering fra ikke-traditionel forsvarsindustri inden for eksempelvis cybersikkerhed, energieffektiv teknologi, herunder energilagring, samt rumteknologi og sundhedsteknologi, hvor danske virksomheder har stærke kompetencer. Danmark støtter generelt, at tredjelandsaktører på sikre og rimelige vilkår kan deltage i konsortier, da det kan bidrage positivt til produktudviklingen og innovationskapaciteten under fonden. Rimelige vilkår for tredjelandsdeltagelse i Forsvarsfonden har også stor kommerciel betydning, i lyset af danske eksportmuligheder på det amerikanske marked.

Forskningsmæssige interesser

Forsvarsfonden forskningsspor skal understøtte danske forskningsmæssige interesse- og styrkeområder og sikre, at forskningsinstitutioner involveres i relevante netværk i Europa. For at sikre synergieffekter på tværs af militær og civil forskning bør Forsvarsfondens forskningsspor komplementere øvrige EU-programmer såsom Horizon Europe. Danske forskningsinstitutioners projektdeltagelse under Forsvarsfonden har strategisk værdi, idet deltagelsen kan sikre international videndeling og bedre positionering internationalt i forhold til relevante forskningsfællesskaber. Forsvarsfonden skal sikre mulighed for, at forskningsinstitutioner i tredjelande kan deltage under Forsvarsfonden uden at få adgang til fondsmidler.

Tidligere igangsatte initiativer

Der er allerede taget initiativ til at håndtere de muligheder og udfordringer, som testprogrammerne og Forsvarsfonden bringer.

På myndighedsniveau har Forsvarsministeriet og Erhvervsministeriet eksempelvis deltaget i drøftelser med EU om testprogrammernes og Forsvarsfondens opsætning og indhold i dialog med dansk industri og forskningsinstitutioner. Dette har givet mulighed for at præge Forsvarsfondens rammer og prioriteter i testprogrammernes mødefora og forhandlingerne om forordningen for Forsvarsfonden. Dertil har arbejdet givet indsigt i fondens mekanismer og skabt et konkret forum for afdækning af interessefællesskaber og samarbejds muligheder med øvrige medlemsstaters forsvarsmyndigheder, virksomheder og forskningsinstitutioner. Herudover arbejder både Erhvervsministeriet og Forsvarsministeriet fortsat i en række andre internationale samarbejdsfora, der kan anvendes som afsæt for dialog og muligt samarbejde om prioriteter og konkrete projekter. Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) har tilsvarende afdækket og opdyrket konsortiemuligheder for danske virksomheder samt udstedt støtteerklæringer til fremme af danske virksomheders deltagelse i internationale konsortier under testprogrammet EDIDP. Erhvervsministeriet har informeret og vejledt danske og udenlandske virksomheder om samarbejds muligheder under Forsvarsfonden. Uddannelses- og Forskningsministeriet har bidraget med viden om opsætning af en rådgivningsstruktur for fonden, herunder med bidrag til hvilke interessenter, der kunne inddrages fra det danske forskningsmiljø. Uddannelses- og Forskningsministeriet har også bidraget med afklaring af snitflader til EU's rammeprogram for forskning og innovation. Udenrigsministeriet har udnyttet sin kontakt til europæiske forsvarsvirksomheder i forbindelse med investeringsaktiviteter i Danmark til at opbygge partnerskaber med danske forskningsinstitutioner og løbende afklaret forbeholdsspørgsmål.

På industriområdet har interesseorganisationerne arbejdet for at fremme virksomheders interesser i forhold til testprogrammerne og Forsvarsfonden. Interesseorganisationerne har blandt andet intensiveret informationsdelingen blandt egne medlemmer i forhold til de muligheder testprogrammerne og Forsvarsfonden udgør. Herudover har organisationerne øget samarbejdet med universiteter, teknologiceentre og forsvarsrelaterede klynger og brancheorganisationer. Enkelte interesseorganisationer har deltaget som oplægsholdere i paneldebatter og været medarrangør af forsvarsrelaterede arrangementer i EU, eksempelvis gennem Direktoratet for det Indre Marked, Erhvervs politik, Iværksættere og SMV'er (DG GROW), hvor der arbejdes for at samle konsortier til EDIDP og Forsvarsfonden. En enkelt interesseorganisation har på ekspertniveau deltaget i EU-Kommissionens Rådgivende gruppe for SMV'ers adgang til grænseoverskridende forsvars- og sikkerhedskontrakter. Interesseorganisationerne har også arbejdet for at præge rammevilkårene for Forsvarsfondens testprogrammer. I det nationale spor har interesseorganisationerne haft et konstruktivt samarbejde med myndigheder om den danske forhandlingsposition. I det europæiske spor har interesseorganisationerne været engageret i forhandlingssporet gennem den europæiske brancheorganisation eller direkte via EU-Kommissionen og Europa-Parlamentet.

På forskningsområdet har universiteterne arbejdet for at fremme danske forskningsmæssige interesser i forhold til testprogrammerne og Forsvarsfonden. Danmarks Tekniske Universitet (DTU) har eksempelvis etableret Security DTU i 2017 som et tværdisciplinært sikkerheds- og forsvarsteknologisk forskningscenter. Sammen med CyberHub, er centeret med til at igangsætte og fremme samarbejder på tværs af universiteter blandt andet i forhold til Forsvarsfonden. Aalborg Universitet (AAU) er engageret i en række samarbejdsrelationer med europæiske forsvarsvirksomheder. Herudover rådgiver Aalborg Universitet (AAU) EU-Kommissionen i forhold til uddannelser til den europæiske forsvarsindustri i regi af Forsvarsfonden. AAU og DTU har efter høring i Folketinget i efteråret 2018 undersøgt og været drivkraft for muligheden for

at etablere et nationalt forsvarsteknologisk center på tværs af universiteter. AAU har strategisk samarbejdsaftale med europæisk forsvarsvirksomhed og deltager i projekter udbudt under PADR.

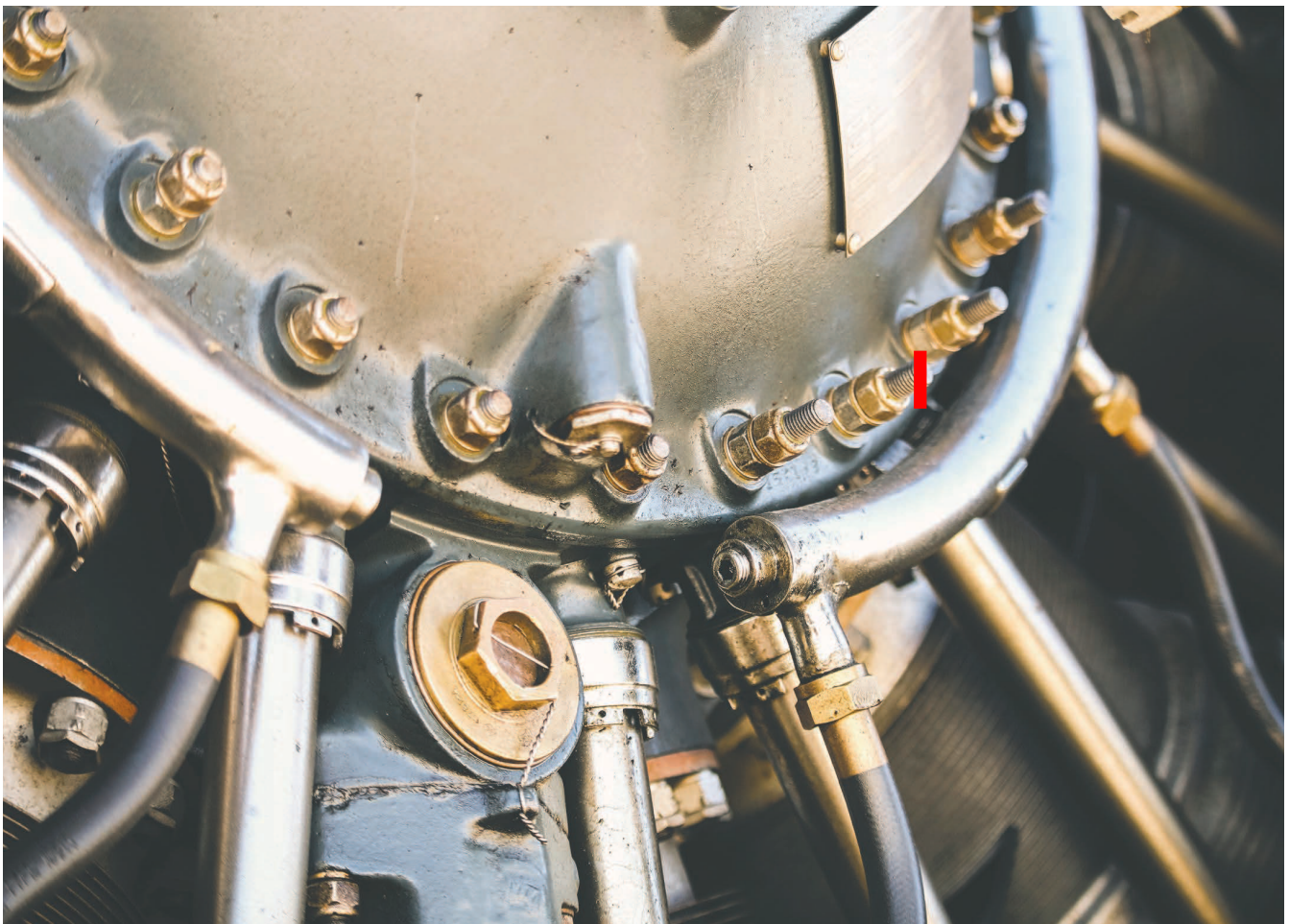
Nye initiativer

Handlingsplanen består af en række nye initiativer, der skal understøtte regeringens ambition om at fremme danske forsvarspolitiske, kommercielle og forskningsmæssige interesser i Forsvarsfonden. Initiativerne skal samlet set bidrage til, at Danmarks interesser varetages bedst muligt og at der sikres mest muligt økonomisk hjemtag til gavn for virksomheder, forskningsinstitutioner, forsvaret og det danske samfund generelt.

Der forestår fortsat et arbejde med endeligt at definere Forsvarsfondens organisering og indhold. Derfor vil de

nye initiativer skulle dimensioneres efter de budgetmæssige rammer, der fastsættes for Forsvarsfonden, og tilpasses efter Forsvarsfondens endeligt besluttede organisering og indhold.

De nye initiativer konkretiseres og sekvenseres i handlingsplanens aktivitetskatalog, der er et levende dokument, for at sikre tværgående koordination, ansvarsforankring og målfrielse for hvert af initiativerne.

Motorstykke i produktion - Forsvarsfonden sigter efter at understøtte alle led i kæden fra forskning til færdigudviklede militære kapaciteter. Forsvarsfonden udgør en mulighed for at Danmark kan indgå i tættere industrielt samarbejde med europæiske samarbejdspartnere inden for sikkerhed og forsvar.

De nye initiativer består af fem hovedområder

1. Militære kapacitetsbehov dækker over de initiativer, der skal øge virksomheders og forskningsinstitutioners indsigt i forsvarets militærteknologiske prioriteter, udviklingsbehov og langsigtede anskaffelsesplaner. Dette inkluderer arbejdet i 'Forsvarsministeriets Militærteknologiske Koordinationsforum' samt forsvarets løbende materielplanlægning. Dette arbejde kan give industrien og forskningsinstitutionerne mulighed for at forberede sig og positionere sig i internationale samarbejder for at opfylde de danske militære kapacitetsbehov.

2. Match-making og konsortiedannelse dækker over de initiativer, der skal skabe samarbejde mellem virksomheder og mellem forskningsinstitutioner samt på tværs af sektorerne. Indsatsområdet inkluderer særligt virksomheder og forskningsinstitutioners kortlægning og opsøgning af mulige samarbejdspartnere i forhold til konsortier og forskningsfællesskaber under Forsvarsfonden.

3. Medfinansiering dækker over de initiativer, der skal sikre den påkrævede medfinansiering for at virksomheder og forskningsinstitutioner har mulighed for at indgå i konsortier og forskningsfællesskaber under Forsvarsfonden. Dette kan eksempelvis inkludere støtte til særlige projekter, der matcher forsvarets anskaffelsesbehov m.m., og kan gives fra myndigheder, virksomheder og forskningsinstitutioner selv såvel som nationale fonde og pensionskasser.

4. Internationalt samarbejde dækker over de initiativer, der skal sikre grænseoverskridende dialog og samarbejde i forhold til at fremme danske aktørers muligheder for at udnytte Forsvarsfondens potentiale. Dette kan foregå gennem myndighedsdialog på bi-, multilateralt, herunder EU-niveau samt dialog mellem danske og internationale interesseorganisationer, virksomheder og forskningsinstitutioner.

5. Rådgivning og oplysning dækker over de initiativer, der skal sikre ikke-finansiell støtte og oplysning af virksomheder og forskningsinstitutioner i forbindelse med Forsvarsfonden. Dette omfatter 'in-kind'-bidrag i form af tids- og personaleressourcer, rådgivning, ekspert-bidrag, vejledning, samt deling af viden om de muligheder og udfordringer, som Forsvarsfonden bringer.

Dansk kampvogn – Leopard 2, udviklet af det tyske selskab Krauss-Maffei Wegmann GmbH & Co. KG.

1. Militære kapacitetsbehov

En forudsætning for at danske virksomheder vil danne konsortier under udviklingsporet er, at de får endnu større kendskab til forsvarets militærteknologiske udviklingsbehov, prioriteter og indkøbshensigter. Styrket kendskab er afgørende for, at virksomhederne kan se potentialet i at udarbejde virksomhedsstrategier med henblik på at engagere sig i projekter i Forsvarsfondens udviklingsspor. Tilsvarende er styrket kendskab også vigtig for, at forskningsinstitutioner udvikler viden, der har relevans for Forsvaret. Forsvarsministeriet vil styrke dialogen med forskningsinstitutioner og industrien i forhold til EU's Forsvarsfond, blandt andet med fokus på forsvarets militærteknologiske prioriteter, udviklingsbehov og

langsigtede anskaffelsesplaner. Det forventes, at indsatserne kan styrke industriens og forskningsinstitutionernes mulighed for at forberede sig og positionere sig i internationale samarbejder. Samtidig skabes der grundlag for at afsøge mulighederne for at kunne gennemføre prioriterede militære udviklings- og anskaffelsesprojekter gennem Forsvarsfonden med udgangspunkt i forsvarets operative behov.

Initiativ 1.1: Oprettelse af Militærteknologisk Koordinationsforum

Forsvarsministeriet har oprettet et internt Militærteknologisk Koordinationsforum, der blandt andet har til formål at skabe overblik over koncernens militærteknologiske behov og aktiviteter. Forsvarsministeriet vil arbejde for at Militærteknologisk Koordinationsforum konsoliderer Forsvarsministeriets koncerns militærteknologiske prioriteter samt styrker koordination og vidensdeling inden for koncernen i forhold til samarbejde med virksomheder og forskningsinstitutioner.

Initiativ 1.2: Styrket dialog om militærteknologiske prioriteter, udviklingsbehov og anskaffelsesplaner

Forsvarsministeriet vil arbejde for at styrke dialogen med dansk industri og forskning om forsvarets militærteknologiske prioriteter, udviklingsbehov og langsigtede anskaffelsesplaner. Forsvarsministeriet vil blandt andet undersøge muligheden for at øge industriens indsigt i forsvarets materielplanlægning og konkrete anskaffelsesplaner.

Initiativ 1.3: Invitation af virksomheder til at præsentere interessesammenfald i forhold til Forsvarsfonden

Forsvarsministeriet vil undersøge muligheden for, at der til Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelses Industridag 2020 (afholdes sammen med Nordic Defence Industry Seminar 2020) og 2021 kan udvikles et tema-spor, hvor Forsvarsministeriet kan informere om militærteknologiske prioriteter, udviklingsbehov og langsigtede anskaffelsesplaner. Industrien vil i denne anledning inviteres til at præsentere interessesammenfald og samarbejds muligheder i forhold til Forsvarsfonden. Fokus vil være på, hvordan Forsvarsfonden kan udnyttes til at realisere samarbejds muligheder og interessesammenfald for dansk forsvar og danske virksomheder.

Danske myndigheder, industri og forskningsinstitutioner må skabe samarbejder i Danmark og i EU for at sikre størst udbytte af Forsvarsfonden.

2. Matchmaking og konsortiedannelse

Matchmaking og konsortiedannelse dækker over de indsatser, der bygger bro og skaber samarbejde mellem myndigheder, industri og forskningsinstitutioner. Et kriterie for at modtage støtte fra Forsvarsfonden er, at virksomheder og forskningsinstitutioner danner et konsortium med mindst tre deltagere, der er etableret i mindst tre medlemsstater/associerede lande. Dermed afhænger dansk hjemtag af forskningsinstitutionernes og virksomhedernes udsyn og evner til at danne konsortier med europæiske partnere.

Initiativ 2.1: Match-making under Forsvarsfondens industrispor

En række initiativer vil blive igangsat for at sikre match-making rettet mod udviklingssporet. Denne match-making kan forekomme mellem virksomheder, og mellem forskningsinstitutioner og virksomheder. I forhold til udviklingssporet, vil danske virksomheder primært understøttes via interesseorganisationerne herunder via europæiske søsterorganisationer, klynger og brancheforeninger samt på baggrund af direkte henvendelser til og fra danske og udenlandske virksomheder.

Forsvarsministeriet og Erhvervsministeriet vil fortsætte virksomhedsunderstøttelsen fra testprogrammet EDIDP og benytte den eksisterende kontakt med europæiske forsvarsvirksomheder til at understøtte match-making mellem danske og europæiske virksomheder og forskningsinstitutioner. Erhvervsministeriet vil herunder trække på – og løbende opdatere – sin viden om danske virksomheders kompetencer og kapaciteter gennem sit øvrige arbejde på det forsvarsindustrielle område, herunder i dialog med de øvrige aktører i den rådgivende gruppe. Erhvervsministeriet vil endvidere arbejde for, at EU-Kommissionen etablerer en tilgængelig database på europæisk niveau, der kan tjene som redskab til at facilitere kontakt og match-making mellem europæiske virksomheder og forskningsinstitutioner. Forsvarsministeriet vil i relevant omfang udstede skriftlige støtteerklæringer, for at virksomheder kan dokumentere dansk støtte til konsortier. Udenrigsministeriet kan i samarbejde med relevante aktører udvide investerings- og eksportfremme-aktiviteter samt netværksopbygning til også at omfatte forsvarssamarbejder og business-to-business møder på relevante danske repræsentationer. Interesseorganisationerne vil, i samarbejde med FMI, løbende identificere og matche relevante danske og europæiske virksomheder. Danske styrkepositioner og innovation inden for andre sektorer end traditionel forsvarsindustri kan bidrage til at gøre danske virksomheder til attraktive partnere under Forsvarsfonden. Industriens interesseorganisationer kan bidrage med identificering af og kontakt til virksomheder uden for forsvarsindustrien, som kan have teknologier og kompetencer, der er relevante for danske prioriteter og konkrete projekter under Forsvarsfonden. Industriens interesseorganisationer vil vejlede nye virksomheder i forhold til forsvarsmarkedets rammebetingelser og Forsvarsfonden.

Initiativ 2.2: Match-making under Forsvarsfondens forskningsspor

En række initiativer vil blive igangsat for at sikre match-making rettet mod forskningssporet. Denne match-making kan forekomme mellem forskningsinstitutioner, mellem virksomheder med forskningsrelateret aktiviteter og mellem forskningsinstitutioner og virksomheder. I forhold til forskningssporet, vil forskningsinstitutioner internt afdække evner og interesser i forhold til forskningsprojekter under

Forsvarsfonden både inden for det traditionelle forsvarsforskningsområde samt øvrige forskningsområder med spin-in potentiale. Danske forskningsinstitutioner og industriens interesseorganisationer vil herudover selvstændigt afholde relevante match-making arrangementer relateret til Forsvarsfondens forskningsspor rettet mod danske og udenlandske forskningsinstitutioner og virksomheder. Uddannelses- og Forskningsministeriet vil tildele programmedlemskab for Forsvarsfonden i EU-DK Support, hvormed der gives en platform til at øge kendskabet til programmet markant og nå bredt ud til interessenter via EU-rådgiverne. EU-DK Support har over 400 offentlige nationale EU-rådgivere som medlemmer og favner forsknings- og vidensinstitutioner, Erhvervs-huse, Enterprise Europe Network (EEN) og EU-kontorer. Disse rådgivere vil i regi af EU-DK Support få opbygget kompetencer om Forsvarsfonden og vil derved kunne promovere programmet til potentielle ansøgere på nationalt plan. Endvidere vil medlemskab af EU-DK Support give adgang til EU-programrettet samarbejde med EEN, som har en særlig match-making-indsats i netværket. EEN er et globalt netværk af erhvervs-fremmeaktører, der har fokus på at hjælpe SMV'er og vidensinstitutioner med at finde internationale partnere. Forskningsinstitutioner vil generelt arbejde for at målrette uddannelsesmæssige initiativer på universiteterne til de tekniske områder, der identificeres som kritiske for industrien.

Initiativ 2.3: Mulig oprettelse af et Nationalt Forsvarsteknologisk Center

Aalborg Universitet og Danmarks Tekniske Universitet har sammen med Syddansk Universitet og IT-Universitetet foreslået at etablere et Nationalt Forsvarsteknologisk Center, der skal understøtte forskere, forskningsinstitutioner og virksomheder i at indgå i projekter målrettet EU's Forsvarsfond. Centreret skal styrke koordination og facilitere samarbejde mellem forskere, forskningsinstitutioner, virksomheder og forsvaret med udgangspunkt i forsvarets behov. Der vil der, i regi af den rådgivende gruppe, arbejdes videre med forslaget med henblik på at yderligere afdække behov og perspektiver samt mulige modeller, således at der tilvejebringes et konsolideret beslutningsgrundlag ift. bl.a. formål, opgaver og mulig finansiering.

Konsortier skal påvise, at omkostninger, der ikke er dækkede af EU, dækkes ved andre kilder.

3. Medfinansiering

Konsortier skal påvise, at ikke-EU dækkede omkostninger forbundet med konkrete projekter dækkes ved andre kilder. I tilfælde hvor projektomkostninger ikke dækkes fuldstændigt af EU, er det afgørende, at Danmark stiller med medfinansiering, der kan muliggøre hjemtag og fremmer danske interesser.

Initiativ 3.1: Medfinansiering gennem Forsvarsministeriets medfinansieringsordning

Forsvarsministeriet vil undersøge, i hvilket omfang medfinansieringspuljen kan målrettes dansk deltagelse i projekter under Forsvarsfonden. Medfinansieringspuljen er en årlig pulje på omkring 20 mio. kr. med en yderligere styrkelse frem mod 2023 i medfør af Forsvarsforliget. Herudover vil det blive undersøgt i hvilket omfang, der kan identificeres projekter, der matcher forsvarets anskaffelsesbehov, og som kan medfinansieres gennem forsvarets materielanskaffelsesplan.

Initiativ 3.2: Undersøgelse af mulighed for medfinansiering via forskningsfinansierende fonde

Repræsentanter fra Innovationsfonden, Grundforskningsfonden og Danmarks Frie Forskningsfond inviteres til at deltage i referencegruppen for Forsvarsfonden med det formål at afdække, om der i regi heraf findes relevante virkemidler og interesse for at deltage i projekter under Forsvarsfonden eller initiativer af interesse for fremme af dansk hjemtag fra Forsvarsfonden i øvrigt.

Initiativ 3.3: Undersøgelse af mulighed for medfinansiering via industrisamarbejdsforpligtelser

Erhvervsministeriet vil afklare de muligheder, som udenlandske virksomheders industrisamarbejdsforpligtelser i Danmark kan give for at tilvejebringe medfinansiering af dansk deltagelse i konsortier.

Initiativ 3.4: Undersøgelse af mulighed for medfinansiering via virksomheder og fonde

Industriens interesseorganisationer vil afsøge muligheden for, at virksomheder i deres medlemskreds kan bidrage med national medfinansiering. Herudover vil industriens interesseorganisationer kontakte fonde og pensionskasser med projektforslag for at advokere for nationale finansieringsmuligheder til Forsvarsfonden, på baggrund af dialog med Forsvarsministeriet og Erhvervsministeriet.

Dialogen inden for EU på tværs af myndigheder, industri og forskningsinstitutioner er central for at skabe fundamentet for et solidt forsvarsindustri-samarbejde.

4. Internationalt samarbejde

Det er væsentligt at danske virksomheder og forskningsinstitutioner styrker grænseoverskridende interessevaretagelse i forhold til Forsvarsfonden, og at disse indsatser understøttes af danske myndigheder. Konsortier skal kunne påvise, at mindst to medlemsstater har en intention om at købe det udviklede produkt eller anvende teknologien, for at komme i betragtning til fondsmidler.

For at opnå dette mål, må Danmark styrke det internationale myndighedssamarbejde. Herudover er de endelige rammer for Forsvarsfonden endnu ikke endeligt afklaret, og danske myndigheder vil løbende søge at præge retningen for Forsvarsfonden. En

international myndighedsindsats kan præge Forsvarsfonden i forhold til danske interesser og styrkepositioner.

Initiativ 4.1: Afdækning af internationalt myndighedssamarbejde på forsvarsområdet

Forsvarsministeriet vil søge at præge Forsvarsfondens rammer og prioriteter frem imod 2021 i dialogen med EU-Kommissionen og gennem Forsvarsfondens forberedende programkomité, støttet af Erhvervsministeriet. Forsvarsministeriet vil også søge at udnytte øvrige internationale samarbejdsfora og partnerskaber. Forsvarsministeriet vil eksempelvis fokusere dele af NORDEFCO-samarbejdet i 2020 mod Forsvarsfonden med henblik på at identificere mulige sammenfald af interesser og samarbejds muligheder i Norden. Slutteligt vil Forsvarsministeriet søge at styrke dialogen om kapacitetsbehov med relevante myndigheder i øvrige medlemsstater med henblik på at identificere mulige samarbejdsprojekter, som dansk forsvar kan indgå i.

Initiativ 4.2: Fremme af danske positioner og interesser i EU-forhandlinger om Forsvarsfonden

Erhvervsministeriet forhandler forordningen for Forsvarsfonden på Danmarks vegne støttet af Forsvarsministeriet. I processen vil Erhvervsministeriet og Forsvarsministeriet arbejde for at præge Forsvarsfondens struktur og indhold i tråd med danske interesser ved blandt andet at videregive løbende danske prioriteter til EU-Kommissionen og gennem deltagelse i programkomitéen, som skal understøtte Kommissionens implementering af Forsvarsfonden. Som et led i forberedelsen til den danske interessevaretagelse i EU-kommissionens programkomité inddrager Forsvarsministeriet og Erhvervsministeriet referencegruppens repræsentanter i processen omkring indspil til udarbejdelse af Forsvarsfondens fremtidige arbejdsprogrammer. Erhvervsministeriet og Forsvarsministeriet er allerede i dialog med andre EU-lande med henblik på at opnå størst muligt aftryk på implementeringen, og vil fortsætte dette arbejde. Når forordningen er forhandlet på plads vil Erhvervsministeriet bistå Forsvarsministeriet i arbejdet med at præge Kommissionens implementering af fremtidige arbejdsprogrammer for Forsvarsfonden.

Initiativ 4.3: Præsentation af danske positioner i forhold til Forsvarsfonden

Udenrigsministeriet vil anvende sin tilstedeværelse i og uden for EU til at informere om Danmarks positioner i forhold til Forsvarsfonden. Politisk kan Udenrigsministeriet præsentere officielle danske positioner i relation til europæiske og transatlantiske samarbejds muligheder for værtslande.

Initiativ 4.4: Industriens og forskningsinstitutionernes interessevaretagelse i forhold til Forsvarsfonden

Danske interesseorganisationer vil styrke netværket til europæiske og transatlantiske søsterorganisationer, brancheforeninger, projektorganisationer og klynger i og uden for EU i forhold til Forsvarsfonden. Danske forskningsinstitutioner vil tilsvarende udnytte eksisterende samarbejdsaftaler i forhold til at afdække interessesammenfald i forhold til Forsvarsfonden. Målet er at præge sigtet for Forsvarsfonden i tråd med dansk industris og forskningsinstitutioners interesser og styrker gennem grænseoverskridende samarbejde

Danske virksomheder og forskningsinstitutioner skal have mulighed for rådgivning og vejledning i forhold til Forsvarsfonden for at sikre mest muligt udbytte af Danmarks deltagelse.

5. Rådgivning og oplysning

Det er afgørende, at danske virksomheder og forskningsinstitutioner er med fra start, hvor grundstenene til samarbejder dannes og indledende erfaringer høstes. Formålet med dette initiativområde er at sikre, at virksomheder får den fornødne rådgivning om, hvordan Forsvarsfonden udnyttes bedst muligt. Dette initiativområde skal herudover sikre, at der deles viden, erfaringer og opmærksomhedspunkter i forhold til Forsvarsfonden.

Initiativ 5.1: Styrket støtte og oplysning gennem Forsvarsministeriet

Forsvarsministeriet vil gennemgå, hvordan ministeriets kan bidrage til yderligere støtte for virksomheder, myndigheder og forskningsinstitutioner i Bruxelles og øvrige relevante hovedstæder i forhold til Forsvarsfonden. Forsvarsministeriet vil yderligere undersøge muligheden for ekspert-bidrag til støtte i virksomheder og forskningsinstitutioners ansøgningsprocesser under Forsvarsfonden. Endelig vil det blive undersøgt, i hvilket omfang Forsvarsministeriets øvrige forskningsstøtte kan målrettes interessevaretagelse ift. Forsvarsfonden.

Initiativ 5.2: Rådgivning om Forsvarsfonden gennem Erhvervsministeriet

Erhvervsministeriet vil oplyse og løbende vejlede danske aktører om mulighederne relateret til Forsvarsfonden, herunder gennem informationsmateriale, møder, oplæg på seminarer og konferencer, med videre. Sigtet vil være at understøtte et bredt kendskab til mulighederne i den etablerede danske forsvarsindustri samt blandt andre virksomheder, som kan have teknologier med relevans for Forsvarsfonden og forsvarsområdet generelt.

Initiativ 5.3: Afklaring af regelgrundlag for forbehold gennem Udenrigsministeriet

Det er afgørende, at danske virksomheder og forskningsinstitutioner kender til regelgrundlaget vedrørende rækkevidden af forsvarsforbeholdet. I denne sammenhæng vil Udenrigsministeriet foretage juridiske vurderinger, herunder forbeholdsvurderinger for danske aktører i relation til Forsvarsfonden, når disse har bred relevans for dansk deltagelse i Forsvarsfonden.

Initiativ 5.4: Udbredelse af kendskab til muligheder og udfordringer ved Forsvarsfonden

Danske forskningsinstitutioner og interesseorganisationer vil bidrage til at udbrede kendskab til Forsvarsfonden ved at øge informationsdelingen blandt medlemmer og relevante forskere gennem workshops, oplæg, artikler i nyhedsbreve m.m. For at skabe et overblik over dansk industris engagement under Forsvarsfonden vil IDA gennemføre en analyse blandt ledere i danske SMV'er. Analysen skal afklare kendskabet til Forsvarsfonden, afdække erfaringer med og holdninger til at søge EU-midler, samt afdække erfaringer med at skabe samarbejder med universiteter. Analysen vil også søge at afklare, hvilke barrierer, der eventuelt afholder danske virksomheder fra at søge Forsvarsfonden.

Initiativ 5.5: Danske eksperter i EU-Kommissionens ekspertpulje

Forsvarsministeriet vil arbejde for øget oplysning om muligheden for uafhængige danske eksperter til at indgå i EU-Kommissionens pulje af eksperter til vurdering af projekter under Forsvarsfonden. Erhvervsministeriet vil ligeledes arbejde for, at eksperter fra danske virksomheder deltager i EU-Kommissionens pulje af eksperter, og at den generelle viden om Forsvarsfondens virkemåde, som eksperterne erhverver sig herved spredes med henblik på at højne det generelle vidensniveau om Forsvarsfondens virkemåde blandt danske aktører.

Initiativ 5.6: Sekundering af danske nationale eksperter

Generelt vil involverede myndigheder have for øje at sekundere danske nationale eksperter (SNE) til det kommende generaldirektorat for forsvarsindustri og rummet (Directorate-General for Defence Industry and Space).

Opfølgning og rapportering

Handlingsplanen er to-årig og udgør den rådgivende gruppes samlede indsats for at fremme danske forsvarspolitiske, kommercielle og forskningsmæssige interesser i forhold til Forsvarsfonden.

Den 1. januar 2020 vil der blive nedsat en referencegruppe for handlingsplanen, der er identisk med den rådgivende gruppes arbejdsgruppeformat og således erstatter arbejdsgruppen. Formålet er at sikre optimal implementering af handlingsplanens initiativer og løbende justere handlingsplanens aktiviteter i takt med, at Forsvarsfondens endelige format defineres. Referencegruppen vil endvidere videreudvikle de danske prioriteter i forhold til Forsvarsfonden og med afsæt i disse prioriteter fortsat præge arbejdet med rammesætningen af Forsvarsfonden og sidenhen arbejdet i EU-Kommissionens programkomité. Referencegruppens medlemmer vil i den forbindelse løbende informere deres respektive interessenter om udviklingen i de tematiske programmer og modsvarende modtage bidrag med faglige input. Forsvarsministeriet vil varetage formandskabet for referencegruppen, med støtte fra Erhvervsministeriet og Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Referencegruppen vil inden udgangen af 3. kvartal af 2020 rapportere status på eksekveringen af handlingsplanen til styregruppen. Hensigten er dels at sikre, at initiativerne gennemføres, dels tilpasse fremadrettede aktiviteter samt eventuelt igangsætte nye aktiviteter på baggrund af erfaringer gjort i forbindelse med gennemførslen af de indledende initiativer og EU's testprogrammer. For hver aktivitet specificeres den fremdriftsansvarlige myndighed/organisation, der skal sikre den fulde og optimale implementering af den pågældende aktivitet jf. aktivitetsplanen.

I tillæg til rapporteringen af status for gennemførslen af handlingsplanens aktiviteter vil referencegruppen efter statusrapporteringen i 2021 afholde en opfølgingsworkshop for gruppens deltagere med henblik på at opgøre det samlede udbytte af Forsvarsfonden som følge af handlingsplanen. Workshopen vil blive udviklet og drevet af Forsvarsministeriet med støtte fra Erhvervsministeriet og Uddannelses- og Forskningsministeriet. Til workshopen vil arbejdsgruppens deltagere hver især fremlægge en opgørelse over deres (medlemmers) udbytte af Forsvarsfonden som følge af handlingsplanen.

På baggrund af indkomne bruttobidrag vil referencegruppen samle og konsolidere en opgørelse over Danmarks foreløbige udbytte af Forsvarsfonden som produkt af handlingsplanen. Opgørelsen vil blive fremlagt for styregruppen med henblik på videre stillingtagen.

